

BUDDYJSKI
CZARNY KRYMINAŁ

62^e Internationale
Filmfestspiele
Berlin

FESTIWAL FILMOWY
PIĘĆ SMAKÓW
2012

MFF TORONTO
2011

FF TRIBECA
2012

Film
Pen-eka Ratanaruanga

HEADSHOT

MRO CZNA KARMA

Headshot | Fon Tok Kuen Fah

www.againstgravity.pl

REŻYSERIA I SCENARIUSZ: PEN-EK RATANARUANG NA PODSTAWIE POWIEŚCI "FALLING UP THE SKY" WINA LYVAVIRINA TAJLANDIA/FRANCJA 2011, 105 MIN
ZŁOŻENIE: CHANWIT CHANNIVIKAI PONG MONTAŻ: PATAMANADDA YUKOL REŻYSER: AKRITCHALERM KALAYANAMITR
WYSTĘPIJĄ: NOPACHAI, PETER JAYANAMA, CELINE, CRIS HORWANG, CHANOKPORN, DREAM SAYOUNGKUL, APISIT JOEY BOY OPASAMLIKIT, KRERKKIAT PUNPIPUTT
PRODUKCYJA: PAUWAS SAWATCHAIYAMET, RAYMOND PHATHANAVIRANGDON PRODUKCJA: LOCAL COLOR FILMS, OFFICE OF THE CONTEMPORARY ART AND CULTURE (OCAC)
DYSTRYBUCJA W POLSCE: AGAINST GRAVITY

TYLKO W KINACH STUDYJNYCH

AGAINST GRAVITY PRZEDSTAWIA

HEADSHOT. MROCZNA KARMA

Headshot | Fon Tok Kuen Fah

Film **Pen-eka Ratanaruanga** Tajlandia/Francja 2011, 105 min

Reżyseria: Pen-ek Ratanaruang

Scenariusz: Pen-ek Ratanaruang na podstawie powieści
Falling Up the Sky (Fon Tok Kuen Fah) Wina Lyovarina

zdjęcia: Chankit Chamnivikaipong

montaż: Patamanadda Yukol

dźwięk: Akritchalerm Kalayanamitr

muzyka: Vichaya Vatanasapt

występują: Nopachai „Peter” Jayanama, Celine „Cris” Horwang,
Chanokporn „Dream” Sayoungkul, Apisit „Joey Boy” Opasaimlikit,
Krerkkiat Punpiputt

producenci: Pawas Sawatchaiyamet, Raymond Phathanavirangoon

produkcja:

Local Color Films, Office of the Contemporary Art and Culture (OCAC)

wybrane festiwale i nagrody:

2012 – **Festiwal Filmowy Pięć Smaków (film otwarcia);**

Nagrody Tajskiego Narodowego Stowarzyszenia Filmowego

w kategoriach „Najlepszy reżyser”, „Najlepszy aktor”, „Najlepsze zdjęcia”,
„Najlepszy dźwięk”; Nominacja do Azjatyckich Nagród Filmowych

w kategorii „Najlepsza aktorka drugoplanowa”; **MFF Berlinale;**

FF Tribeca; FF Hongkong

2011 – **MFF Toronto;** MFF Tokio.

Czas projekcji: 105 min

Dystrybucja w Polsce: Against Gravity

Historia:

Uczciwy policjant Tul nagle znajduje się w potrzasku. Pewien wpływowy polityk zaczyna poważnie go szantażować, a następnie oskarża o zbrodnię, której Tul nie popełnił. Tul nie ma wyjścia. W poczuciu rozczarowania i złości na świat, w którym żyje, rozpoczyna pracę, w której nie ma miejsca na żal i litość. Staje się zawodowym mordercą. Jest na usługach podejrzanej grupy kierowanej przez guru podziemia o imieniu Demon, dla którego zło jest korzeniem wszystkich ludzkich spraw. Ma za zadanie eliminować z życia tych wszystkich, którzy stoją ponad prawem.

Pewnego dnia podczas kolejnego zadania Tul nieoczekiwanie zostaje ranny. Kula przeszywa mu głowę. Po 3 miesiącach budzi się ze śpiączki, ale patrzy już na świat zupełnie inaczej. Widzi rzeczy do góry nogami. Nie wiedząc do końca czy to efekt postrzału, czy ciężar karmy, postanawia zmienić własne życie i porzucić drogę, którą szedł do tej pory. Wówczas jednak role niespodziewanie się odwracają. Z zabójcy Tul zmienia się w ofiarę, która musi walczyć o przetrwanie. Gdy poznaje dziewczynę, okazuje się, że jego świat jeszcze bardziej wywraca się do góry nogami. Kto w jego życiu tak naprawdę pociąga za wszystkie sznurki? Czy Tul znajdzie odkupienie losu, który, niczym bumerang, wraca do niego i przypomina o przestępczej przeszłości?

O filmie:

Headshot. *Mroczna karma* to filmowa adaptacja powieści *Fon Tok Kuen Fa* (*Rain Falling up the Sky*) znanego i wielokrotnie nagradzanego tajskiego pisarza **Wina Lyovarina**, dwukrotnego laureata prestiżowej nagrody S. E. A. Write Award. Jest to dwunasty film (włączając filmy krótkometrażowe) w dorobku znanego i kontrowersyjnego tajskiego reżysera **Pen-eka Ratanaruanga**, trzeci z kolei nakręcony z aktorem **Nopachai Jayanama** (wcześniejsze to *Nimfa* oraz krótkometrażowy *Sawasdee Bangkok*).

Headshot. Mroczna karma jest typowym filmem noir, czyli czarnym filmem, silnie osadzonym jednak w buddyjskiej filozofii życia. Opowiada o człowieku, który stara się zapomnieć o przeszłości, ale przeszłość – czyli karma – mu na to nie pozwala. Reżyser zdaje się pytać o charakter i podmiotowość losu, zastanawiając się, czy życie człowieka to seria przypadkowych zbiegów okoliczności, czy raczej wynik działania istniejącego ponad nami bytu, który steruje światem. *Headshot. Mroczna karma* niczym typowy czarny film unika jednak moralizowania i jasnego podziału na dobro i zło, chętnie i często operuje cieniami oraz kontrastami, a przede wszystkim obrazami nocnego życia w tajskich miastach. Główny bohater to typowy bohater czarnego kina – przeciętny człowiek, wplątany przypadkowo w świat przestępczy. Jego skomplikowana psychika, a także niejednoznaczność moralna jego postawy, którą można oceniać jako zarówno dobrą, jak i złą, może mieć – podobnie jak w filmach noir – swoje źródło w teoriach psychologicznych Zygmunta Freuda.

Film zachwyca stroną wizualną obrazu. Zdjęcia **Chankita Chamnivikaiponga** przykuwają uwagę, a często są również dodatkowo podświetlane, co podkreśla zimną i wilgotną atmosferę filmowanych scen. Mroczny i niepokojący nastrój uzyskiwany jest za sprawą wyrazistych cieni, mocnych kontrastów, dominacji linii ukośnych i wertykalnych nad horyzontalnymi, nisko lub wysoko umieszczonych świateł kluczowych, agresywnego montażu, a przede wszystkim zaburzoną, ale bardzo wartką i dynamiczną chronologią zdarzeń – jednym z atutów tego filmu – oraz klimatyczną narracją spoza kadru. Film działa jak szybki wstrząs. Najpierw podnosi w widzu poziom adrenaliny, aby następnie wszystko uspokoić, dochodząc do stylu bardziej kontemplacyjnego w rytmie. Wizualna warstwa filmu, w tym szczególnie ciemne zdjęcia skąpanych w deszczu tajskich miast i krajobrazów, nasuwają skojarzenia z amerykańskim filmem „noir” z czasów Jamesa Cagneya, Humphreya Bogarta i Roberta Mitchuma oraz – tak, jak w typowym filmie noir – z niemieckim ekspresjonizmem.

Zaburzone widzenie, na które cierpi główny bohater filmu, nie jest fikcją literacką. W medycynie stwierdzono przypadki widzenia do góry nogami, co jest efektem zakłócenia pracy siatkówki oka. Ponadto każde niemowlę przez kilka pierwszych dni swego życia widzi świat do góry nogami, co w przypadku tego filmu – silnie osadzonego w buddyjskiej filozofii karmy – ma zasadnicze znaczenie.

Słowo reżysera:

Choć *Headshot. Mroczna karma* oparty jest na powieści napisanej dawno temu, to jego polityczny aspekt nadal pozostaje aktualny w Tajlandii. Nie wiem nawet, czy dziś nie stał się jeszcze bardziej aktualny niż kiedyś. Politycy, wojskowi, generałowie, a także bogaci biznesmeni, dzięki ich bogactwu, edukacji i sile, nadal ustanawiają prawo, a sami żyją niejako ponad nim. Zwykli ludzie – tacy jak ja – chcąc nie chcąc muszą się do tego dostosować. Korupcja, uprawiana przez trzymających władzę ludzi, jest w pełni akceptowalna jako norma w demokratycznym społeczeństwie. Zamiast edukacji, inteligencji, człowieczeństwa, wykorzystujemy szantaż, zastraszanie i inną tego typu broń do budowania czegoś na kształt demokracji. W czasie wyborów cyngiel, czyli wynajęty morderca, ma się znacznie lepiej niż uczciwy pracownik, otrzymujący comiesięczną pensję. I wygląda na to, że nic się w najbliższym czasie nie zmieni, a zwykli ludzie – tacy jak ja – muszą się do tego przyzwyczaić. Zgodnie z oglądem świata do góry nogami, jakiego doświadcza w filmie główny bohater, ta historia może być interpretowana jako niemożność karmicznego odrodzenia się. Jak w takiej sytuacji człowiek ma osiągnąć zbawienie? Myślę, że na pewno nie poprzez bycie dobrym buddystą, lecz przede wszystkim poprzez zaakceptowanie konsekwencji naszych działań. Wszyscy ludzie są grzesznikami. Bez względu na to, czy ktoś jest winny, czy nie, i tak jest grzesznikiem w taki czy inny sposób. Grzech jest naturalną częścią naszej karmy, a nasza karma sprawia, że jesteśmy takimi ludźmi, jakimi jesteśmy.

Wywiad z reżyserem:

Czy widzenie do góry nogami istnieje naprawdę?

Win Lyivarin, którego powieść stała się kanwą tego filmu, przysłał mi jakiś czas temu kilka wycinzków z gazet, w których przeczytałem o mężczyźnie, który od dzieciństwa widział do góry nogami. Ten człowiek ma teraz około 60-ki. To najwyraźniejszy dowód na to, że widzenie do góry nogami jest możliwe. Ale nie wiem, czy rzeczywiście jest obecnie ktoś, kto widzi do góry nogami.

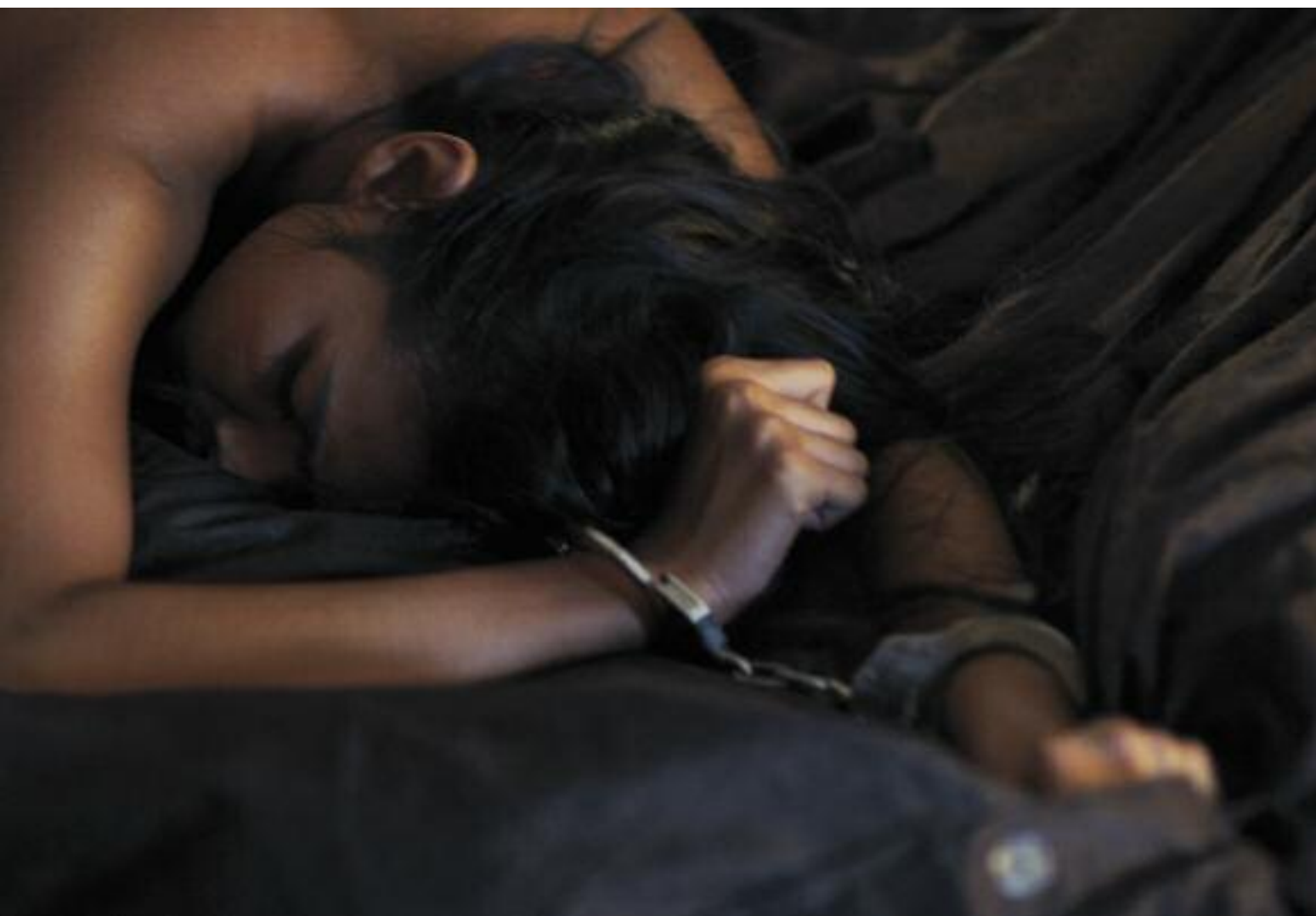
Wspomniał Pan o Winie Lyovarinie. Co takiego ciekawego kryje się w czarnym kryminale, że jest on dla Pana aż tak przyciągający? Czy zaczerpnął Pan ten pomysł bezpośrednio z powieści Lyovarina?

Czarny kryminał fascynuje mnie tajemnicą, dymem z papierosów, pięknymi kobietami, brzydkimi mężczyznami, ładnymi ubraniami, zdradą i być może również faktem, że bohaterowie tych filmów i powieści to zazwyczaj zwykli faceci, którzy znaj-

dują się w wyjątkowych życiowych sytuacjach, w których starają się jakoś przeżyć. Lyovarin napisał swoją powieść inspirowany amerykańskim filmem *noir* z czasów Jamesa Cagney'a, Humphrey'a Bogarta i Roberta Mitchuma. Bardzo wyraźnie wspominał o tym we wstępie do swojej powieści. Więc oczywiście ta inspiracja przyszła z tej strony.

Aby odnaleźć się w gatunku noir świadomie poszedł Pan inną drogą niż przy poprzednich filmach?

Pod względem stylu każdy mój film jest zawsze oparty na scenariuszu. Tak się akurat zdarzyło, że moje ostatnie 3-4 filmy były oparte na moich scenariuszach i pomysłach, więc każdy z nich w mniejszym lub większym stopniu był do siebie bardzo podobny. **Headshot. Mroczna karma** był z kolei oparty na scenariuszu, którego kanwą była powieść napisana przez kogoś innego, która wyraźnie utrzymana była w stylu czarnego krymi-

nału. Podjąłem więc świadomą decyzję o skonfrontowaniu się z tym gatunkiem.

W tym filmie korupcja przenika każdy element tajskiego społeczeństwa i polityki. Jak bardzo jest to bliskie Pana myśleniu o współczesnej Tajlandii?

Odkąd pamiętam korupcja zawsze przenikała każdy najdrobniejszy element tajskiego społeczeństwa i polityki i nie sądzę, że to kiedykolwiek zniknie. Moim zdaniem wynika to z faktu, że nasze społeczeństwo przyjęło demokrację, gdy jeszcze nie było na to gotowe. Większość ludzi w naszym kraju nadal jest biedna, niewyedukowana, niezdolna do myślenia o innych sprawach poza zdobyciem jedzenia i picia oraz przetrwaniem. W pewnym momencie naszej historii grupa ludzi wyedukowanych na Zachodzie obaliła rząd i wprowadziła system zwany demokracją. Sądzili, że Tajlandia stanie się od razu takim krajem, jak te, w których ci ludzie się wyedukowali. To był oczywiście efekt kompleksu niższości, ale cała ta sytuacja stale się pogarsza.

Bez względu na to, co robi główny bohater tego filmu, przemoc zawsze go dopada. Jak wiele wspólnego ma ten fakt z teorią przeznaczenia, która jest przeciwstawna karmie?

A czym różni się karma od przeznaczenia?

Karmą nazywa Pan widzenie do góry nogami.

Można to tak rozumieć lub też inaczej. Z pewnością jednak jest to coś, co go oświeca. Widząc w taki sposób mój bohater – chcąc nie chcąc – jest zmuszony patrzeć na świat z innej perspektywy, zarówno pod względem psychicznym, jak i fizycznym. I właśnie dzięki temu może porzucić swoją pracę. My buddyści głęboko wierzymy, że dostajemy od życia dokładnie to, co dajemy. Jeśli jesteśmy mili dla innych, świat jest dla nas miły. Tul jest grzeszny. Największą jego winą jest fakt, że zabija, więc jest tylko jeden sposób na odkupienie.

To Pana drugi film nakręcony z aktorem Nopachai Jayanama (nie licząc krótkometrażówki Sawasdee Bangkok). Czy stał się on dla Pana kimś w rodzaju muzy?

W ciągu ostatnich 14 lat nie znalazłem innego tajskiego aktora z taką inteligencją, chęcią współpracy i zaangażowaniem jak Napachai. Po nakręceniu naszego ostatniego filmu, Nimfy, staliśmy się dobrymi przyjaciółmi. Myślę, że pomogło mu to zrozumieć, w jakim kierunku mam zamiar iść w tym filmie, a mnie z kolei ułatwiło zrozumienie czego on potrzebował w tej pracy ode mnie.

Ekipa:

Pen-ek Ratanaruang - scenariusz i reżyseria

- urodzony w Bangkoku w 1962 roku. Jako nastolatek wychowywał się w Nowym Jorku. W wieku 20 lat został studentem słynnej amerykańskiej uczelni Pratt Institute. Po ukończeniu studiów pracował jako wolny strzelec. Był ilustratorem i grafikiem. Po powrocie do Tajlandii przez 5 lat pracował jako dyrektor artystyczny agencji Leo Burnett, a następnie zaczął reżyserować telewizyjne reklamówki. W 1997 roku zadebiutował w filmie fabularnym, łamiąc dotychczasowy styl kina tajskiego. Jest jednym z ważniejszych reżyserów, którzy przyczynili się do odbudowy tajskiego przemysłu filmowego po jego załamaniu się w 1990 roku. Jest również pionierem nowego trendu w tajskiej kinematografii, który poszukuje inspiracji w tajskiej retro popkulturze. Ponadto zaliczany jest również do jednego z czołowych reżyserów, którzy wprowadzili tajską kinematografię na arenę międzynarodową. Jego filmy pokazywano na wielu międzynarodowych festiwalach, a on sam zdobył wiele prestiżowych nagród filmowych.

Filmografia:

2011 - **Headshot. Mroczna karma** (*Headshot* | *Fon Tok Kuen Fah*)
2009 - **Sawasdee Bangkok** / fragment **Silence** - MFF Toronto
2009 - **Nimfa** (Nangmai | Nymph) - MFF Cannes, Un Certain Regard
2007 - **Luminous Sound** (*Siang Sawang*) - film krótkometrażowy
2007 - **Ploy** - MFF Cannes, Directors' Fortnight
2006 - **Total Bangkok** - film krótkometrażowy
2006 - **Twelve Twenty** - film krótkometrażowy
2006 - **Invisible Waves** (*Khampipaksa Chak Mahasamut*) - MFF Berlin
2003 - **Last Life in the Universe** (*Ruang Rak Noi Nid Mahasarn*) - MFF Wenecja
2002 - **Mon-rak Transistor** - MFF Cannes, Directors' Fortnight
1999 - **Sixty-nine** (*Ruang Talok Hok Kao*) - MFF Berlin
1997 - **Fun Bar Karaoke** - MFF Berlin

.

Nopachai Jayanama (Tul)

- właściwie Nopachai „Peter” Jayanama. Urodzony 21 listopada 1973 roku. Jeden z najbardziej utalentowanych i rozpoznawalnych tajskich aktorów. Zdobył uznanie rolą generała w eposie historycznym **King Naresuan** (2007). Prowadzi własną agencję projektową i występuje w reklamówkach i teledyskach muzycznych.

Filmografia:

2011 - **King Naresuan Part III** reż. Chatrichalerm Yukol
2009 - **Sawasdee Bangkok** (fragment **Silence**),
Nimfa (Nangmai | Nymph) reż. Pen-ek Ratanaruang
2007 - **King Naresuan Part II** reż. Chatrichalerm Yukol
2003 - **Angulimala** reż. Sutape Tunnirut

Chankit Chamnivikaipong - zdjęcia

- jeden z najbardziej doświadczonych i znanych tajskich operatorów. Trafił do przemysłu filmowego jako asystent operatora w tajskim Salon Films. Następnie stał się producentem w JWT, a obecnie zarządza The Film Factory. Współpracował z Pen-ek Ratanaruangiem przy takich filmach jak: **Fun Bar Karaoke**, **6ixtynin9**, **Mon-rak Transistor**, **Ploy** i **Nimfa (Nangmai | Nymph)**.

Vichaya Vatanasapt - muzyka

- urodzony w Bangkoku w 1974 roku. Z wykształcenia architekt. Założyciel zespołu **La ong Fong** (1996-1997), członek ska jazz bandu **T-BONE** (1998-2009), założyciel zespołu **The Photo Sticker Machine** (istnieje od 1999). W 1999 roku założył Hualampong Riddim - produkcyjno-muzyczny agencję, w ramach której powstały takie filmy: **Last Life in the Universe** i **Invisible Waves** Ratanaruanga, jak również **Rahtree: Flower of the Night**, **Bangkok Traffic (Love) Story**, **4bia** oraz wiele innych.

Głos prasy:

„Zaczynający się - całkiem dosłownie - z hukiem. Makabryczny, ale ezoteryczny *Headshot. Mroczna karma* to czarny thriller, w którym miesza się filozofia buddyjska z nowoczesnym miastem i przemocą. *Headshot. Mroczna karma* ma jakość hipnotyzującą w swojej ilustracji ciemnej strony ludzkości, zarówno w sensie społecznym, jak i duchowym. To film, który wciąż widza od pierwszej sceny.”

The Hollywood Reporter

„W *Headshot. Mroczna karma* życie zabójcy w Bangkoku odwraca się do góry nogami i to w sposób dosłowny. W tym filozoficznym tajskim filmie noir główny bohater, po postrzeleniu w głowę, zaczyna widzieć inaczej. *Headshot. Mroczna karma* to adaptacja powieści *Rain Falling Up the Sky* Wina Lyovarina, w której Ratanaruang, w trakcie długiej retrospekcji, pokazuje zmianę policjanta w zabójcę pod wpływem lidera podziemi o nazwie Demon. Według niego zło jest korzeniem wszystkich ludzkich spraw. Wspaniale sfilmowane zdjęcia Chankita Chamnivikaiponga przykuwają uwagę, a często są również dodatkowo podświetlane, podkreślając zimną i wilgotną atmosferę filmowanych scen”

Variety

„W *Headshot. Mroczna karma* Ratanaruang przeniósł powieść *Rain Falling Up the Sky* Wina Lyoyarina w realia typowego filmu noir, będącego również thrillerem o przestępcach. Jak zwykle w filmach Ratanaruanga mamy do czynienia z kinem rzeźkim i pociągającym. Niektóre sekwencje są absolutnie oszałamiające”

Screen

„*Headshot. Mroczna karma* to najnowszy film z tajskiego reżysera Pen-ek Ratanaruanga, który jest odbiciem czasów, w których żyjemy. Historia opowiedziana jest tu w sposób niezwykle oryginalny, co czyni ten film wyjątkowym. Jest to po prostu świetny kawałek stylowego kina w typie neo-noir, po części przypominającego *Blast of Silence*, *The Killer*, z elementami thrillera, silnie osadzonego w buddyzmie. Reżyser zdaje się pytać nas o charakter i podmiotowość losu. Czy życie to seria przypadkowych zbiegów okoliczności? Czy jest nad nami jakiś byt, który ciągnie za wszystkie sznurki? Ten film jest jak szybki wstrząs, który podnosi w nas poziom adrenaliny, a potem wszystko uspokaja się, dochodząc do stylu bardziej kontemplacyjnego w rytmie. Uderzający styl wizualny jest całkowicie zespolony ze strukturą narracji. Balansując od ujęć spokojnych lasów i rzek Tajlandii do obrazów zimnych miast, jest często zatopiony w ciemności, która nie zawsze okazuje się przychylna i zrozumiała. Dzięki mistrzowskiemu wykorzystaniu kamery, Chankit Chamnivikaipong wyczarował na ekranie dosłowną definicję filmu noir. *Headshot. Mroczna karma* dowodzi, że ten gatunek nadal ma się dobrze.”

Indiewire
